

A Tömörkény-matiné.

Három hónapja alakult meg a *Szegedi Ujságírók Egyesülete*. Az alakulásnak nem szereplési törekvés volt a célja, sem az, hogy eggyel szaporitassék a kelleténél több egyesület száma, hanem a magára hagyott ujságírók úgy találták, hogy szükségük van a szociális szervezkedésre, ügyes-bajos dolgoknak kari uton való intézésére. Am nem ez volt kizárólag az alakulás célja. Az ujságírók, akik éjjel-nappal a közönség szolgálatában állnak és akiknek az a feladatuk, hogy a nagy nyilvánosságot képviseljék, arra az elhatározásra jutottak, hogy ennek a fészket adó városnak a kulturáját, nem külön-külön, hanem egyesületbe tömörülve, szolgálják az eddiginél is intenzívebb módon, szemmel láthatóan és a fanatikus hitnek cselekvő erejével.

Szeptember végén, a nyárutói vasárnapon lépett a *Szegedi Ujságírók Egyesülete* első ízben a közönség elé. Minden különösebb emóció, harsány hangú kürtölés és dobzó nélkül történt meg a bemutatkozás. Tömörkény István halhatatlan, szüztiszta nevével ékesítve bontotta ki a kultura lobogóját és amikor idézte annak a nagy magyar írónak nemes emlékezetét, akinél hűségesebben, őszintébben, csöndesebben és becsületesebben ezt a nagy magyar, alföldi várost nem szerette senki jobban, akkor nemesak a kötelező, elengedhetetlen kegyeletnek tett áhítatos érzéssel eleget, de egyben hitvallást tett arról is, hogy az ő nyomdokait törekszik követni a város szeretetében, hűséges szolgálatában és kulturája fényének emelésében.

Az az ujságírói gárda, amely a *Szegedi Ujságírók Egyesület*-ét alkotja, az élő Tömörkény Istvánra úgy tekintett fel mindig, mint a követésre érdemes és méltó kartásra, aki nemesak magának szerzett tiszteletet, de az ujságírás mesterségnek is. És haló porában a hála ritka drágakövének tiszta érzésével veszi körül a korán elköltözöttet, aki művésze volt az írásnak és abban is művész volt, hogy mint kell a metier részére megszerezni a közönség értékét képviselő megbecsülését.

Az emlékünnepe a Korzó-mozi helyiségében folyt le. Tízegy órára megtelt a tágas helyiség. Aki csak a kultura szempontjából számottevő ebben a városban, akinek egy szemernyi érzéke is van irodalom, művészet iránt és akinek az arcát akárcsak egyszer is megcsapta az a pormentes, tiszta levegő, ami Tömörkény kincses értékű írásai-ból kiáradt, az mind jelen volt a kegyeletnek ezen a szépséges ünnepén. A multak generációja összevegyült a mai idők embereivel, gondterhes, redős homlokú öregek együvé se-reglettek a jövő reménységeivel, az ifjúság tüzes és akarásra kész képviselőivel és Tömörkényre, a nagyok-nagyjára, mindannyiunk büszkeségére a bánat csöndes melankoliájával gondoltak. És áhítatos figyelemmel, a gyönyörűség néma megnyilatkozásával hallgatták azokat, akik hangot adtak Tömörkény egyedülvalóságának, halhatatlanságának.

Az emlékünnepe a Pásztor József, a *Szegedi Ujságírók Egyesület*-ének elnöke vezette be. Pár szóban megemlékezett az Egyesület céljairól, törekvéseiről és a szegedi ujságírók összességének nevében köszöntötte a közönséget, mint a *Szegedi Ujságírók Egyesülete* szeretettel invitált és szívesen látott vendégeit. Ezután Móra Ferenc lépett a pódiumra, a közönség elé és olvasni kezdte azokat a szívbéli sorokat, amelyekben a festő palettáján található ragyogó színek sokaságával festette meg Tömörkény élethű portréját. Nemesak az íróét, sem nem kizárólag az ujságíróét, vagy a kulturális munkáját, hanem az egész ember felejthetetlen lényét. Sem szépitve, sem rutitva állította elibénk Tömörkény alakját, hanem minociózus gondnal úgy mutatta gondolkodását, szívbéli megnyilatkozásait, a szépért és jóért lelkesülni tudó lel-

kének hevületét és agyának lendületét, szókáit, egyszerűségét, alázatos szerénységét és kifinomult lelki tulajdonait, hogy az idegen, aki sosem látta, sosem hallotta Tömörkény Istvánt, az teljes megismerést szerezhetett az ő emberi és írói és ujságírói mivoltáról. Lelkes, elismerést és tetszést bizonyító tapsok jelezték értékes írásművészettel megírt emlékezésének nagy és közvetlen hatását.

Ujlaki Antal volt a következő emlékező Tömörkényről, mint ujságíróról mondott el néhány kedves és intim történetet, a melyek nemesak Tömörkényre jellemzőek, hanem a korra is, amiben előfordultak. Szívesen, elevenen és vonzóan megírt történetek ezek, amelyek Tömörkény kiapadhatatlan humorát éppen úgy jellemzik, mint kötelességtudását és ujságírói kvalitásait. Ujlaki ismeri a szegedi ujságírás kezdőkorát és látó szemmel látja benne mindazokat az epizódokat, a melyek érdekesek és tanulságosak. Nagy tetszéssel találkozott a felolvasása.

A magyar irodalomnak egyik kitünősége és reprezentánsa: Kabos Ede volt a harmadik méltató. *Strófák Tömörkény Istvánról* címet viseli a méltató felolvasása. Ragyogó tollal, az emberismerő művészetével, a kutató eszme kiválóságával megírt tanulmány az övé, amelyben elsőbbséget is azzal foglalkozik, hogy honnan van az, hogy a legillatosabb virágok, a legzamatosabb gyümölcsök Szeged kertjéből kerülnek a magyar irodalom asztalára. És amikor megadja az elmés feleletet, röviden érinti a magyar irodalom két nagy fellendülését, majd rátér Tömörkény jellemzésére. A szobrász-művész biztosságával, tömören, beszédesen és az élethűségnek ritka bravurjával faragja ki szavakból Tömörkény reliefjét. Nincs ebben egy disharmonikus vonás, egy görbe vonal, csak a látnitűdségnek, az igaz felismerésnek biztos megnyilatkozása. És amikor keresi Tömörkény Istvánban az író, rálatál és magyarázatát is adja, hogy

mi uton-módon talált rá. Hogy Tömörkény hozzáegyszerűsödött a parasztjaihoz és úgy beszélt, úgy hallgatott, mint azok. Hogy a magyar ember kurta beszédét, hosszú hallgatását, nyitott eszmét, esukott száját, komoly gondolkodását és derűs bölcsességét, mindent meglátó és semmin sem csodálkozó természetét olyannak mutatta, aminő valóban. És rálatál maga magában is, magyarok könnyes szemében, szegedi emberek büszkeségében, szegedi asszonyok, hálájában. És végül már nem is keresi, mert itt van ő közöttünk és tovább fog ittmaradni, élni, mint mi valamennyien... A koszorufonás és a koszorutevés az elhunyt homlokára, nagy hatással volt a közönségre, amely kitörő lelkesedéssel ünnepelte az író, Tömörkény István szerető és szeretett pályatársát és megértő méltatóját.

Most Ady Endre következett a lelkes méltatók között. Csodaszép szavakban hódolt Tömörkény nagyságának, hirdette, hangoztatta kivételes értékét, helyét a magyar irodalomban. Egy pár mondat volt az egész, de lenne volt Ady lelke, szíve a szavakban. Betegen jött le a nagy poéta, de lejött, hogy hitet tegyen Tömörkény nagysága mellett és eloszlasson egy téves föltevést, amit némelyek belemagyaráztak egyik Tömörkényről szóló írásába. Majd gyönyörű lírájának újabb és gazdag terméseiből olvasott fel egy esokorra valót. *A titok a t. Emlékezés egy nyár éjszakára, Készülés tavaszi utazásra és A megcsufolt ember* című remekbe készült költeményeit mondta el, igaz gyönyörűségére a hallgatóságnak, amely nagy poétát megillető módon tapsolta és ünnepelte Ady Endrét.

Meghatóan szép és értékesen nívós volt a Tömörkény-ünnepély. A *Szegedi Ujságírók Egyesület*-nek meg lehet minden joga arra a feltevésre, hogy bemutatkozása a közönség tetszésével és meglegedésével találkozott...

Hogyan vallatott Bialoszkurszky Szegeden.

— A Meinx pör új szenzációl. —

(Saját tudósítónktól.) Hétfőn folytatta a temesvári cs. és kir. hadosztálybírósa a szegedi törvényszék esküdtszéki termében a megvesztegetéssel, csalással, ajándékok elfogadásával, hivatalos hatalommal való visszaéléssel vádolt Meinx Walter élelmezési főhadnagy kihallgatását. Ez a kihallgatás egyre érdekesebbé válik és egyre több világot vet arra, hogyan vallatott lovag Bialoszkurszky Szegeden. A közönség még mindig nem mutat érdeklődést a tárgyalás iránt, hétfőn például egyetlen hallgatója sem volt a tárgyalásnak.

A hétfői tárgyaláson, miután Meinx Walter előzőleg tudvalevőleg visszavonta a nyomozás során tett vallomását, a nyomozó közegek vallatási módjának részletei iránt érdeklődött a hadbírósa. Stössinger Benno főhadnagy, tárgyalásvezető föltekerte a kérdést:

— Rendben van, önt kényszerítette a rendőrség beismerő vallomásra. De honnan vette a rendőrség a számokat? Például azt, hogy Böhm két vagon kukoricával szállított kevesebbet, mint amennyit azután számlázott?

— A lovag engem kérdezett és én mindenre igennel feleltem — válaszolta a főhadnagy.

— S hogyan kérdezte a detektív, erőszakosan? — kérdi most a tárgyalásvezető. Meinx a kérdésre így válaszolt:

— Nem, azt nem mondhatom. A lovag azt mondta: „Nézze, kedves tiszt ur, Böhm nem szállított két vagon kukoricával kevesebbet?

— De honnan vette épen a két vaggont?

— A számlákat nézte, abból kérdezett.

Elmondta ezután Meinx, hogy azért hagyott mindent a detektívre, mert olyan lelkiállapotban volt, hogy nem tudott más képen cselekedni. Valószínűnek tartja, hogy Bialoszkurszky szuggerálta őt. Bialoszkurszky ígéreteket tett neki és fenyegetőzött. Azt mondta, hogy neki jóbarátja a trónörökös és ha akarja, pár nap alatt a harctérre fog kerülni, amivel elkerüli a büntetését. És azt is mondta, hogy olyan felhatalmazása van a minisztertől, hogy akát akar, azt fölveheti a veszteséglistára. S erősítette, hogy neki gondja lesz rá, hogy ő, Meinx bekerüljön a veszteséglistára.

Stössinger tárgyalásvezető: Az egész csak ennyi volt és ön elhitte ezt és ez hatott önre?

— Igen. Olyan lelkiállapotban voltam, hogy ez nem is lehetett másként. A lovag ezenkívül nekem mint szolgálaton kívüli ulánusi főhadnagy mutatkozott be és különös súlyt tulajdonítottam a szavának.

Ezután áttértek a részletek tárgyalására. A tárgyalásvezető kérdést intézett Meinx-hoz, hogy miért kért 10.000 koronát Böhm-től nem szállított árukért, amelvekről nyugtázott számlákat is kért és kapott.

Meinx elmondja, hogy 2—3000 korona kiadása volt legénység élelmezésre, amire nem volt födözete. A 10.000 koronát így, ami fiktív számlák által a pénztárban javára maradt, a födözetlen kiadásokra akarta fölhasználni. Amikor a szállítókól ajándékokat kapott, a födözetlen kiadásokat ezekből fizette. Bár ekkor födözetlen kiadása csak 2—3000 korona volt, azért vett föl több pénzt, mert számított arra, hogy lesz még több ilyen födözetlen kiadása is. A pénzt egyébként